

Administrativní budova Městského výboru KSČ v Brně neboli Bílý dům

vznik: 1974–1976
autoři: Miroslav Spurný, František Jakubec

Takzvaný Bílý dům představuje jednu z nejvýznamnějších ukázek modernistické architektury v Brně, navíc dochovanou v dobrém, autentickém stavu. Osmipodlažní stavba na Žerotínově náměstí byla realizována podle plánů architektů Miroslava Spurného a Františka Jakubce v letech 1974–1976 jako hlavní sídlo a kancelářské zázemí představitelů komunistické strany. Právě kvůli svému původnímu účelu čelí často Bílý dům negativnímu hodnocení veřejnosti, přestože se jedná o mimořádně kvalitní příklad architektury 70. let, která navíc tvůrčím způsobem držela krok s trendy západní architektury.

Stavba je navržena s ohledem na okolní zástavbu. Podíváte-li se pořádně na kombinaci jejích jednotlivých článků, možná zde najdete až sochařské zacházení s hmotou stavby. Určitě vás zaujme přednáškový a konferenční sál (dnes využívaný také jako kinosál) pro 300 osob, který je umístěn do vystupujícího zprohýbaného tubusu. Lehká prosklená stěna fasády o různých velikostech a tvarech jednotlivých okenních polí je osazena v decentních hliníkových rámech a její hnědavě probarvené sklo působivě zrcadlí okolní prostředí. Schodiště zasadili autoři stavby do dvou mohutných válcových věží vysunutých mimo hlavní budovu. Obě jsou bohatě osvětlovány pomocí souvislé vertikály zaoblených okenních pásů.

Socha Klementa Gottwalda od Františka Navrátila, nacházející se od první poloviny 80. let před hlavním vstupem do budovy, byla odstraněna a nahrazena plastikou Mima od Jiřího Marka z roku 1986, která má upomínat na divadelní minulost pozemku.

Více informací

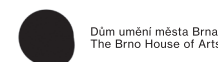
Brněnský architektonický manuál,
www.bam.brno.cz

***Městský výbor KSČ** byl v době totalitního režimu (1948–1989) výkonným orgánem Komunistické strany Československa. To znamená, že se zabýval děním ve městě a chováním občanů města z hlediska dodržování politiky vládoucí komunistické strany. Komunisté, kteří v městských výborech KSČ zastávali různé funkce, kontrolovali městské úřady, kulturní zařízení, sdělovací prostředky, vedení podniků a továren apod., aby vše probíhalo podle směrnic strany a aby ve vedoucích funkcích byli pouze prověřeni lidé, věrní komunisté. Lustrovali třeba i kariérní postupy kohokoliv, kdo chtěl dosáhnout vyššího postavení v zaměstnání nebo třeba získat vysokoškolský titul. Nebo být třeba předsedou místní organizace zahrádkářů.

***Klement Gottwald** (1896–1953) byl zakládajícím členem Komunistické strany Československa v roce 1921, jejím dlouholetým předsedou, předsedou vlády a po komunistickém puči v roce 1948, v jehož čele stál, byl prezidentem republiky až do své smrti. Za jeho vlády došlo k mnoha vykonstruovaným politickým procesům, byl rozpoután politický teror s řadou rozsudků smrti nebo doživotním vězením. Moravské město Zlín se v letech 1949–1989 jmenovalo Gottwaldov, ačkoli Klement k městu žádný vztah neměl. Šlo o potlačení původního názvu města v souvislosti se slavnou podnikatelskou rodinou Baťů. Fotografie jeho pomníku před Bílým domem zachycuje revoluční události roku 1989.

* Po převratu v roce 1989 dostala budova nové funkční využití. Dům se proměnil ve **zdravotnické centrum** – polikliniku a z bývalých kanceláří výboru komunistické strany se staly ordinace dětských lékařů.

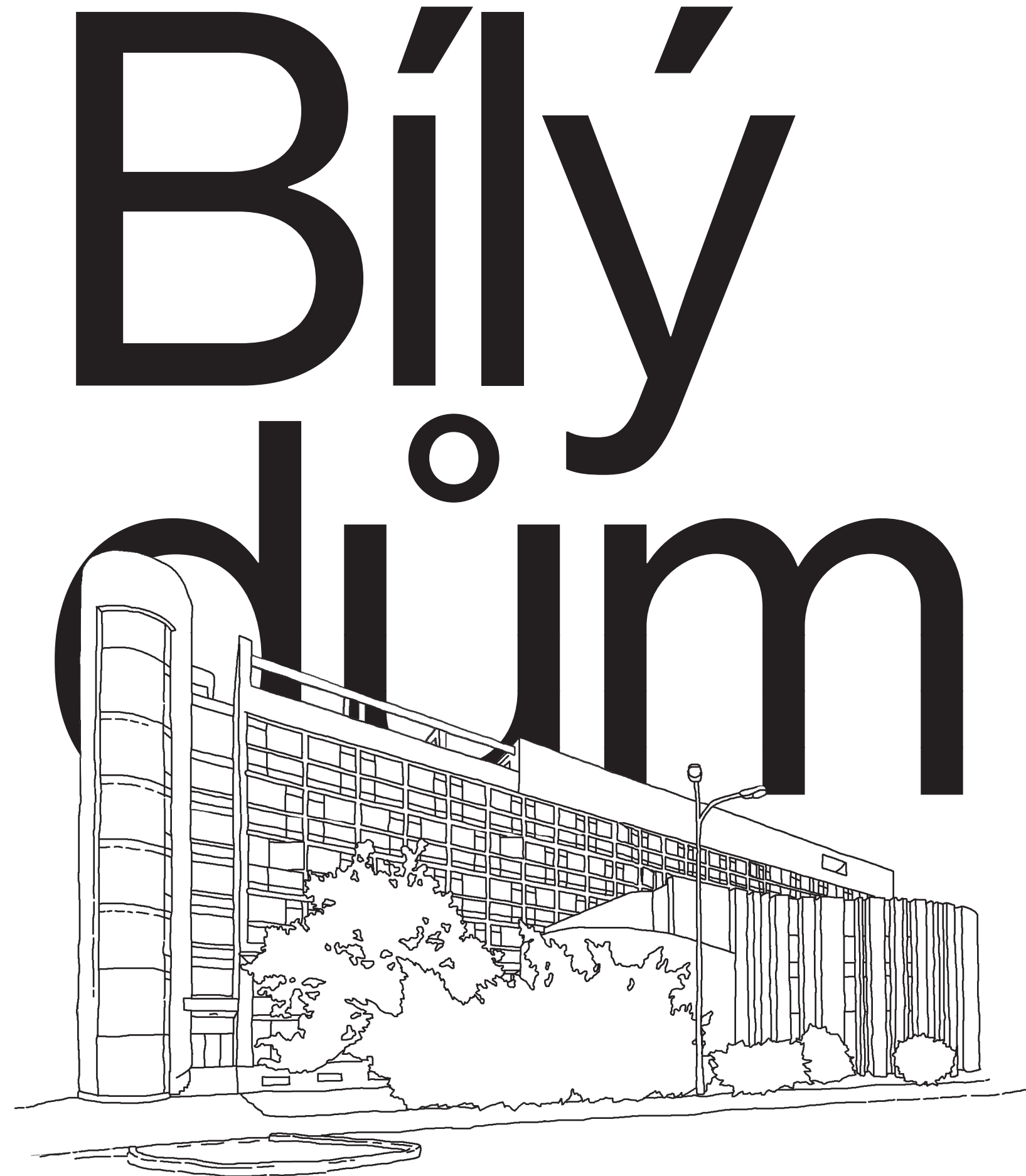
* Uvnitř budovy najdeme **sál Břetislava Bakaly**. V multifunkčním prostoru s kapacitou až 300 diváků můžete dnes zhlédnout filmovou projekci nebo třeba divadelní představení či vyslechnout přednášku.

B | R | N | O |

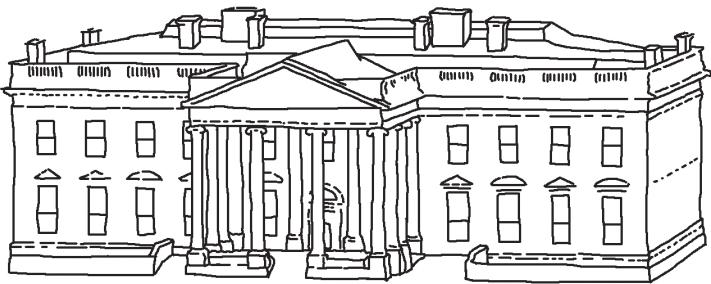

Edukační listy k projektu Brněnský architektonický manuál, průvodce architekturou 1946–1989
Koncepte a zpracování: Romana Horáková, Lenka Sedláčková, ilustrace: Romana Horáková, grafický design: 20YY Designers, odborná redakce: Lucie Valdhanová, jazyková redakce: Alena Benešová, fotografie: Socha Klementa Gottwalda, Archiv Masarykovy univerzity, Brno, Interbau Berlin, Oscar Niemeyer, Staatsarchiv Freiburg, foto: Willy Pragher, produkce: Veronika Jičínská, tisk: Tiskárna Helbich, a.s., náklad: 1000 ks, vydal: Dům umění města Brna, 2019, www.bam.brno.cz, www.dum-umeni.cz. Vydání edukačních listů bylo realizováno díky finanční dotaci Ministerstva kultury České republiky a Statutárního města Brna.

Brněnský architektonický manuál
průvodce architekturou 1946–1989
Edukační listy

Bílý dům neboli Kokos

Co se ti vybaví, když se řekne Bílý dům? Úplně jiný Bílý dům, že? A když se řekne kokos?

KOKOS (KOMunistický KOSTel) bylo v 70. a 80. letech lidově hanlivé označení velkých administrativních budov, které si ve městech stavěly okresní a krajské sekretariáty Komunistické strany Československa (KSČ).

Ale i v nich se vyskytovali důležití lidé své doby. Bílý dům je název administrativní budovy Městského výboru KSČ v Brně. Co to znamená? Zeptej se doma rodičů nebo ještě lépe prarodičů. Když ti nic neřeknou, přečti si informace na zadní straně.*

Na rohu Žerotínova náměstí a ulice Veveří stávala mezi lety 1884–1952 první česká stálá divadelní scéna pro operu, operetu i činohru, hrané v českém jazyce! Tedy Národní divadlo v Brně. V roce 1904 zde poprvé zazněla Janáčkova Její pastorkyňa. Budova však byla celou dobu považována za provizorium a v průběhu první poloviny 20. století bylo uspořádáno sedm architektonických soutěží hledajících její novou podobu. K realizaci však nikdy nedošlo. Kvůli poškození budovy během druhé světové války musel být objekt stržen – definitivně v roce 1973. Záhy zde vyrostl Bílý dům. Nové divadelní budovy – Janáčkova divadla – se Brno dočkalo v roce 1965, ale na zcela jiném místě.

Jakou jinou (a možná příhodnější) přezdívku bychom mohli domu vymyslet?

Jaká barva nátěru by mu dnes slušela?

.....

.....

.....

V blízkosti Bílého domu se nachází pamětní deska. Co se z ní dozvíme?

.....

.....

.....

Před budovou najdeme také velkou bronzovou sochu. Zkus zjistit, co nebo koho má představovat. Na stejném místě dříve stávala jiná socha – z vysokého soklu tu shlížel Klement Gottwald. Kdo to byl? Které město po něm bylo za minulého režimu pojmenováno? Zkus odhadnout, ve kterém roce byla naše fotografie pořízena a co se to na ní asi děje...* Co myslíš, že tyto sochy vypovídají o své době?

Zamysli se nad otázkou, komu by bylo dobré vzdát poctu tím, že bychom mu někde ve městě umístili sochařský portrét. Víš o někom z minulosti, ale klidně i z naší doby, kdo by si to podle tebe opravdu zasloužil? Zkus k takovému pomníku vymyslet popisku.

Jméno:

.....

.....

Zasloužil/a se o:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Miroslav Spurný
(* 1921)

Autor architektonického návrhu Bílého domu. Jeho tvorba je mimo jiné spojena se stavbami nemocničních zařízení. Podle jeho návrhů byly postaveny například brněnská Fakultní nemocnice nebo nemocnice v Boskovicích, Znojmě a Valašském Meziříčí. Zajímavé je, že i z Bílého domu, který byl postaven pro úplně jiné účely, se nakonec po mnoha letech stalo zdravotnické zařízení.

Zdá se ti stavba na obrázku něčím podobná Bílému domu? Čím? Co mají obě stavby podle tebe společného?

Až budeš někdy stát na plácku před Bílým domem, prohlédni si okolí – budovy, které stojí v jeho sousedství. Téměř všechny stavby tu stály o mnoho let dříve. Co myslíš, zapadá Bílý dům na toto místo? Jak tu na tebe působí? Zajímavé je, že právě na tento náš KOKOS, tedy komunistický kostel, tu ukazuje ten tradiční kostel zadek :).

Všiměj si zajímavých odrazů a efektů, které se objevují ve hnědě zabarvených oknech. Zkus nějaký pěkný odraz vyfotografovat. Můžeš se pokusit třeba i o časosběrný cyklus – vracet se na místo v různých denních nebo i nočních dobách a fotografovat vždy stejné místo, a zachytit, jak se odrazy budou měnit podle pohybu slunce a nočních světél...

Co všechno se dnes v Bílém domě nachází? Jaké instituce?*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Břetislav Bakala
(1897–1958)

Dirigent Státní filharmonie v Brně, hudební skladatel, žák Leoše Janáčka – mnohé z jeho skladeb nahrál na gramofonové desky. Za druhé světové války pořádal symfonické koncerty, které se staly manifestacemi hrdosti českého národa. V roce 1938 založil Symfonický orchestr v Brně, který byl předchůdcem dnešní Filharmonie Brno.

Uvnitř domu se nachází prostor, který je po dirigentovi pojmenován. Zjistíš, co je to za prostor a k čemu slouží?*

Jdi někdy dovnitř na filmovou projekci nebo na limonádu do kavárny Atlas!